

Oplossingsrichtingen Windpark Houten

Bijeenkomst op 8 februari 2017 met de direct omwonenden

Tijd: 20.00-22.30 uur.
Gespreksgroep: Van de direct omwonenden: Patrick van Buuren, Henry Vermeulen, Pauline Weinans en Ditte Puijk.
Van de gemeente Houten: Michiel van Liere (wethouder van o.a. duurzaamheid), Aletta Barink (directeur Strategie en Ontwikkeling), Thijs van den Berg (beleidsadviseur Duurzaamheid), Edwin Koolhof (beleidsadviseur Vergunningen en Handhaving) en Greetje Santing (adviseur Communicatie).
Van Eneco: Frank Oomen (directeur Operations), Mathieu Meijer (manager Operations) en Saskia Streekstra (adviseur Communicatie).
Van M+P Raadgevende Ingenieurs: Edwin Nieuwenhuizen.
Bewoners: Ongeveer 20 belangstellenden (11 huishoudens uit de directe omgeving van het Windpark).
Gespreksleider: Frank Peters.
Notulist: Peter Verhoeven.

1. Welkom

De gespreksleider van de avond, Frank Peters, heet iedereen om 20.02 uur van harte welkom namens de organiserende partijen: de bewonersklankbordgroep, de gemeente Houten en Eneco. Het doel van de avond is het informeren van de directe bewoners over de stappen die tussen de vorige bewonersavond op 26 oktober 2016 en vandaag genomen zijn. Deze avond zullen de drie partijen vertellen wat ze gezamenlijk hebben besproken. Eerst zal Michiel van Liere als wethouder van de gemeente Houten de vertrekpunten van de bijeenkomst toelichten. Daarna zal Henry Vermeulen namens de klankbordgroep toelichten welke stappen er na 26 oktober gezet zijn. Frank Oomen en Mathieu Meijer van Eneco zullen schetsen wat de oplossingsrichtingen zijn en Edwin van Nieuwenhuizen van M+P Ingenieurs geeft een toelichting op de geluidsonderzoeken die hebben plaatsgevonden. Daarna is er ruimte voor vragen en discussie. Ten slotte zal Michiel van Liere ingaan op de vervolgstappen en wordt het formele deel van de avond afgesloten met een vooruitblik op het vervolgproces. Na de bijeenkomst is er nog een informele nazit, waarbij de bewoners nadere details kunnen vragen, onder andere over het geluidsonderzoek. Het verslag zal aan iedereen die de presentielijst ingevuld heeft, worden toegestuurd en op de website van de gemeente worden gezet.

De gespreksleider stelt de leden van de drie gesprekspartijen voor. Hij geeft eerst het woord aan de wethouder.

2. Vertrekpunt bijeenkomst en processchets

Michiel van Liere maakt duidelijk dat het vertrekpunt van de mediation allereerst was geweest: het herstel van het vertrouwen bij de bewoners van de wijk, het terugbrengen van de nachtrust en het bepalen van de gezamenlijke belangen. Het belang van de bewoners was een ongestoorde nachtrust, van Eneco de energieproductie en van de gemeente ook de nachtrust en daarnaast een duurzaamheidsambitie. Tijdens de vergaderingen in oktober zijn oplossingsrichtingen gepresenteerd, samen met de criteria waaraan die oplossingen moesten voldoen. Naast de al genoemde belangen waren dat uitvoerbaarheid, handhaafbaarheid en financiën. De extreme oplossing was enerzijds het verwijderen van de windturbines, anderzijds het verwijderen van de woningen. Beide extremen bleken niet haalbaar. Tussen die uitersten waren andere maatregelen wel mogelijk, zoals het aanbrengen van uilenveren op de bladen, het weghalen van de bromtoon en aanpassing van het draairegime van de molens gedurende de dag en de nacht, in combinatie met de oprichting van een omgevingsfonds.

3. Status update bewoners

Henry Vermeulen van de stuurgroep vertelt hoe hij als bewoner de afgelopen tijd heeft ervaren en wat nu de stand van zaken is. De partijen in de stuurgroep, die oorspronkelijk recht tegenover elkaar stonden, zijn via mediation op één lijn gebracht. Na de vergadering in oktober is gevraagd of mensen die nog andere oplossingen in gedachten hadden, zich wilden melden. Ditte Puijk en Pauline Weinans hadden zich toen aangemeld voor de klankbordgroep, maar helaas heeft Maurice Bakker de stuurgroep verlaten. Uiteindelijk zijn de vier genoemde oplossingsrichtingen (plaatsen uilenveren, oplossen bromtoon, aangepast draaiprogramma en omgevingsfonds) overgebleven, die de nachtrust moeten herstellen. Die worden gezamenlijk verder uitgewerkt.

Henry Vermeulen meldt dat de stuurgroep ook heeft vernomen van een mogelijke oplossing, geheten: 'Verplaats die paal'. De groep en de gemeente hebben geprobeerd met vertegenwoordigers van dat idee in contact te komen, zodat die ook konden meedenken en meepraten. Dat is nog niet gelukt.

Oplossingsrichtingen Windpark Houten

Bijeenkomst op 8 februari 2017 met de direct omwonenden

Het idee is op de avonden in oktober ook ter sprake gekomen, maar toen werd het – na toetsing aan de criteria – als een nauwelijks haalbare oplossing afgewezen.

4. Oplossingsrichtingen en geluidsonderzoek

Frank Oomen geeft zijn reactie op het voorstel 'Verplaats die paal'. Hij heeft gemerkt dat er na de vorige vergadering toch nog vragen overbleven over het verplaatsen van de windturbines; daarom zal hij verduidelijken wat het verplaatsen van een windturbine betekent. De levensduur van een windpark is ongeveer twintig jaar. Nu staan de turbines er drieëneenhalf jaar. Het verplaatsen is een nieuw project, met een doorlooptijd van drie tot vijf jaar en soms misschien nog langer. Het is niet gemakkelijk om een nieuwe vergunning te krijgen. Voordat de turbine verhuisd kan worden, moet er een nieuwe fundering liggen en moeten er kabels aangelegd worden, en de oude locatie moet worden opgeruimd. Alles bij elkaar kan de verhuizing wel acht jaar duren en dan is het nog maar de vraag of er een geschikte nieuwe locatie te vinden is. En wat vinden de nieuwe omwonenden daarvan? Daarna pas volgt de exploitatiefase. Er zijn dus veel onzekerheden en wie betaalt de kosten? De voorbereiding kost zeker 200.000 euro. Het afbreken, verhuizen en opbouwen kost 500.000 euro en er is enige tijd geen energieproductie. Voor de exploitatie ontvangt Eneco geen subsidie van 2,5 miljoen euro, want de turbine is niet nieuw. Het verlies bij deze optie is zeker 2,9 miljoen euro. Voor Eneco is dit daarom ook geen realistische optie.

Edwin Nieuwenhuizen werkt bij M+P Raadgevende Ingenieurs, een bureau dat zich bezighoudt met geluid, trillingen, luchtkwaliteit en bouwfysica. Er was eerder een geluidsonderzoek geweest met de vraag of het windpark voldeed aan de maatwerkvoorschriften. Dat bleek het geval te zijn. Eén bewoner had bezwaar gemaakt. De bezwaarschriftencommissie heeft nader onderzoek nodig gevonden. Dat tweede onderzoek heeft M+P gedaan. Het rapport is in te zien op www.houten.nl/windpark.

M+P heeft in de nacht van 28 op 29 september 2016 op korte afstand van windturbine 1 het geluid gemeten. Vervolgens heeft het met een door de overheid voorgeschreven rekenmodel berekend wat de geluidsbelasting is in de omgeving. Ook heeft M+P het geluidsniveau op de gevel van een woning gemeten. Nadeel van die meting is dat daarbij ook geluiden uit andere bronnen (geruis van riet, bladeren en wind, auto's Rondweg) worden geregistreerd. Daarom is de meting 's nachts gedaan. Tussen 23.00 en 24.00 uur was er een overschrijding van de maatwerkvoorschriften met 2 dB, maar na 24.00 uur was er geen overschrijding (het geluidsniveau had al om 23.00 uur lager moeten zijn, maar er was geen rekening gehouden met de zomertijd). De meting op de gevel bleek 3 dB hoger uit te komen dan meting en berekening op korte afstand van de windturbine. Toch was er geen overschrijding van de maatwerkvoorschriften: de woning waarvan op de gevel was gemeten, was niet maatgevend.

Uit het onderzoek bij de betreffende woning werd ook duidelijk dat windturbine 1 (dichtst bij de wijk Water/Polder) inderdaad een bromtoon produceert, vooral als de lengteas van de gondel parallel is aan de gevel van de woning. Als 's nachts de bromtoon hevig was, belde de bewoner op en werd er gemeten. De derde meting was bruikbaar. De bromtoon had een frequentie van rond de 150 Hz. Als de molen overdag harder draaide, kon de frequentie oplopen tot 169 Hz, maar was de bromtoon zachter. Bij twee windmolens is de bromtoon aangetoond. Bij de derde windmolen is geen meting gedaan, maar het is aannemelijk dat ook die een bromtoon geeft. Eneco gaat onderzoeken of het geluid gereduceerd kan worden.

Mathieu Meijer vertelt dat Eneco een Duits bureau heeft gevonden dat ervaring heeft met dergelijke bromtonen. Dat bureau zal met een voorstel komen. Hopelijk gaat dat werken en verdwijnt het gebrom. De uilenveren komen er zeker. Er is overleg met Vestas over de aanpak. Het voorstel is om de geluidsreductie te verkrijgen door het combineren van maatregelen. De uilenveren zullen het suizen van de bladen verminderen, de stand van de bladen is aan te passen. Daarnaast is een dag-en nachtprogramma mogelijk waarbij op bepaalde tijden de molens sneller of langzamer draaien. Volgens de berekeningen is dan alles bij elkaar een vermindering van 3 dB haalbaar, wat gelijkstaat met een halvering van het geluid. Mathieu Meijer laat op tekeningen de verschillen met nu zien, overdag en in de nacht. De molens zullen meer gaan draaien, maar met minder geluid. Het procesvoorstel wordt dan als volgt: Eerst worden de uilenveren aangebracht. Daarna worden de draaitijden in een dag- en een nachtprogramma geprogrammeerd en gaat het programma draaien. Dan vindt ook een uitgebreid onderzoek plaats naar de geluidsbeleving en komen er tegelijk verificatiemetingen. Op basis daarvan moet duidelijk worden of de maatregelen effectief genoeg zijn of niet.

Oplossingsrichtingen Windpark Houten

Bijeenkomst op 8 februari 2017 met de direct omwonenden

5. Vragen en discussie oplossingsrichtingen

De gespreksleider geeft de aanwezigen de kans om vragen of opmerkingen naar voren te brengen. De eerste spreekster stelt dat ze al eerder expliciet gevraagd heeft naar de geluidsreductie die de verschillende oplossingsrichtingen separaat zullen opleveren: het aanbrengen van uilenveren, het verwijderen van de bromtoon en het instellen van het dag-nachtprogramma. Die vraag kon ze niet terugvinden in het vorige verslag. Zij wil het effect van de oplossingen los van elkaar weten, zodat ze uit die oplossingen kan kiezen. Het antwoord is dat men daar niet apart naar gekeken heeft, maar dat er gefocust is op de totale reductie. Waarschijnlijk ligt de reductie door uilenveren ergens tussen 1 en 2 dB. De effecten van de aparte oplossingen zijn niet te voorspellen; daarvoor is er nog te weinig ervaring. Als het onderzoek is opgestart, duurt het zeker vier weken voordat er iets bekend is. De projectgroep heeft uit de feedback door de omgeving begrepen dat zowel de bromtoon als het geluid van de bladen als storend werden ervaren.

Een andere vraag is of er contact is geweest met DCMR (Milieudienst Rotterdam), omdat daar in een ander windpark sprake was van een vergelijkbare bromtoon en de turbine aanpassingen heeft gekregen. Eneco wist dat niet en zal hier zeker achteraan gaan.

Een volgende aanwezige vraagt zich af waarom de windturbines niet op een betere plaats zijn neergezet. Bewoners hadden vanaf het begin al gezegd dat de molens te dicht bij de woningen waren geprojecteerd. Nu is verplaatsing blijkbaar te duur. Frank Oomen geeft aan dat de windturbines op basis van onderzoeken en gesprekken daar zijn geplaatst. .

Een ander merkt op dat de kosten van verplaatsing niet 2,9 miljoen euro bedragen. De subsidie blijft bij verplaatsing toch mogelijk, zoals in een ander geval is aangetoond. Hij meent ook dat de levensduur van de turbines 25 jaar is in plaats van 20 jaar.

Frank Oomen antwoordt dat subsidie alleen blijft gehandhaafd als de verplaatsing gebeurt binnen hetzelfde windpark, met dezelfde netaansluiting. In Houten zouden de inwoners met klachten de molens juist ver weg willen hebben. Dan blijft de subsidie niet behouden en moet er opnieuw een aansluiting komen, met de nodige kosten.

Een vrouw achter in de zaal vraagt wat de uilenveren gaan kosten. Het dag-nachtprogramma ziet ze niet zitten. Volgens Frank Oomen doen de kosten niet ter zake. Eneco betaalt ze, ze leiden tot reductie van geluid en ze passen in de maatwerkvoorschriften. Het voorstel is om het dag-nachtprogramma te gaan testen. Als het niet aan de verwachtingen voldoet, wordt het programma niet uitgevoerd. Michiel van Liere voegt daaraan toe dat dat proces transparant, onafhankelijk en omkeerbaar zal zijn; dat kan de gemeente toezeggen.

Er waren ook klachten over de slagschaduw. Wordt daar nu niets aan gedaan?

Het antwoord luidt dat dit buiten beschouwing is gebleven. De aanpassingen die voor de slagschaduw gelden, lijken goed te helpen. Er zijn hierover geen klachten.

Een vrouw vraagt of in het dag-nachtprogramma meer geluid wordt geproduceerd tijdens de lownoisemode. Het antwoord is dat de verschillende noisemodes uitgebreid getest gaan worden. Dan moet blijken wat de beste oplossing is. De stuurgroep benadrukt dat een onafhankelijke partij de testen gaat uitvoeren en de beste oplossingen zal kiezen.

Een ander heeft de indruk dat er nog geen goed onderzoek is verricht en dat er al oplossingen de ronde doen. De oorzaak van het geluid is nog niet bekend en goede maatregelen zijn nog niet te nemen. Hij verzoekt de wethouder zich in te spannen om de nachtrust van de bewoners veilig te stellen. Tot nu toe is het onderzoek ver beneden de maat gebleven. Hij is er daarom niet van overtuigd dat de gemeente echt aan een oplossing wil werken.

Michiel van Liere meent dat er wat verwarring is ontstaan doordat gesproken is over het uitzoeken waar de bromtoon vandaan kwam. Nu vaststaat dat die uit de windturbines komt, kan Eneco, samen met het ingenieursbureau, verder onderzoeken hoe dat geluid te verminderen is. Ook de bromtoon past binnen de maatwerkvoorschriften, maar Eneco wil als goede buur niet voor geluidsoverlast zorgen.

Oplossingsrichtingen Windpark Houten

Bijeenkomst op 8 februari 2017 met de direct omwonenden

Dat er aan de intenties van de gemeente wordt getwijfeld, is onterecht.

Een man leest in het M+P-rapport dat het geluid bij metingen aan huizen zo sterk kan verschillen. Bij burens zou het geluid toch ongeveer even hard moeten aankomen?

Edwin Nieuwenhuizen antwoordt dat voor het geluid enkel gemeten is bij de wijk de Polders en de Waterwijk; meer was niet nodig.

Een vrouw begrijpt dat in vergelijking met andere plaatsen juist hier veel overlast is. Houten is uniek in Nederland. Misschien dan toch de palen verplaatsen?

Michiel van Liere meent dat hieraan een lang proces is voorafgegaan met drie raadsbesluiten, met omgevings- en milieuvergunningen. Eneco is rechtmatig vergund en de gemeente kan niet zomaar aan die vergunningen komen. Mocht de gemeente een paal naar de A27 willen verplaatsen, dan gaat dat in tegen een uitspraak van de raad uit 2001 dat die weg geen geschikte locatie voor een windpark is. De provincie wil liever geen solitaire windmolens. Zo'n verplaatsing is niet haalbaar. Gemeente en Eneco hebben bij de start van het Windpark bewoners in Houten meer bescherming willen bieden dan de landelijke overheid vereist bij windmolens. Hiervoor zijn toen maatwerkvoorschriften ingevoerd die strenger zijn op het gebied van slagschaduw en geluid.

Een andere vrouw weet dat haar huis op de gevel 5.2 db meer geluid vangt dan de Rijnpolder. Valt dat binnen de maatwerkvoorschriften? Hoe is dat gemeten? En krijgt zij dan te maken met meer geluid overdag?

Edwin Nieuwenhuizen stelt vanwege de beschikbare tijd voor om dit na afloop van de bijeenkomst met haar te bespreken. Het is een nogal technische toelichting.

Een vrouw uit de klankbordgroep heeft te horen gekregen dat in een stuurgroepvergadering besloten is stuurgroep en klankbordgroep op te heffen. Ze wist niet van die vergadering en ze vraagt wat nu precies de bedoeling is. Ze vindt het uiterst vreemd dat de stuurgroep beslist heeft over het voortbestaan van de klankbordgroep.

Michiel van Liere meende dat het doel waarvoor de stuurgroep en klankbordgroep waren opgezet, er niet goed uit kwam. Er was geen transparantie. Het is beter om vergaderingen zoals deze bijeenkomst te houden en discussies in alle openheid te voeren. Hij erkent dat de klankbordgroep daarover niet goed is geïnformeerd en geeft aan dat het handiger was geweest om de leden van de klankbordgroep hier eerder bij te betrekken.

Een man vraagt zich af of er al een berekening is van wat het dag-nachtprogramma aan extra productie gaat opleveren.

Frank Oomen zegt dat tot nu toe de focus lag op geluidsreductie. Bij de test zal blijken of er meer geproduceerd wordt. Mocht het dag-nachtprogramma toch niet doorgaan, dan is er helemaal geen meerproductie. Als het programma wel doorgaat, zullen eventuele opbrengsten gedeeld worden met het omgevingsfonds.

Een vrouw vraagt of de vergunning gehandhaafd blijft, of dat de maatwerkvoorschriften gaan veranderen. Dat laatste zou zij een slechte zaak vinden.

Michiel van Liere antwoordt dat aanpassing mogelijk is na de proefperiode, maar dat dat niet zeker is. De gemeente heeft de maatwerkvoorschriften in het leven geroepen als extra bescherming van de burgers. Als de proefperiode voorbij is, zouden de voorschriften aangepast kunnen worden.

Een vrouw begrijpt dat het dag-nachtprogramma ervoor moet zorgen dat er overdag meer geproduceerd kan worden en dat het in de nacht stiller is. Waarom zijn de tijden van dag- en nachtprogramma afwijkend?

Mathieu Meijer antwoordt dat met de grotere energieproductie overdag er ook minder geluid zal zijn door de voorgestelde maatregelen. In de testperiode wordt gemeten of het geluid binnen de maatwerkvoorschriften blijft. Patrick van Buuren weet dat het nachtprogramma duurt van 20.00 uur tot 6.00 uur, gelijk aan de tijd dat de kinderen slapen. Dan zullen de molens zoveel mogelijk continu draaien, maar wel met veel minder geluid dan nu.

Mathieu Meijer geeft aan dat de tijden van het voorgestelde dag- en nachtprogramma in overleg met omwonenden nog aangepast kunnen worden.

Oplossingsrichtingen Windpark Houten

Bijeenkomst op 8 februari 2017 met de direct omwonenden

Een vrouw uit Sodawater vraagt of de windturbines bij slagschaduw ook in de toekomst stil blijven staan. Mathieu Meijer bevestigt dat dat zo zal blijven. De geluidsproductie voldoet daarnaast ruimschoots aan de landelijke norm, de gemiddelde productie in een jaar.

Een man vraagt zich af of er iets bijzonders is met de molens in Houten, gezien het vele commentaar. Door heel Nederland staan toch windturbines?
Frank Oomen zegt dat er geen speciale molens in Houten staan. Er wonen wel veel mensen dicht bij de molens. Daarom is hier boven op de landelijke norm een extra bescherming -maatwerkvoorschriften- tegen geluidsoverlast. Het dag-nachtprogramma moet de overlast 's nachts verminderen. Mathieu Meijer vult aan dat het opstarten van de molens in de nacht voor veel van de klachten zorgt. Hij vermoedt dat een continu draaiende molen 's nachts veel meer rust zal brengen.

Een vrouw ziet als controle van de maatwerkvoorschriften nu nog het tienminutensysteem. Blijft dat of wordt er straks gemiddeld? Ook in de test hoort handhaafbaarheid gegarandeerd te zijn.
Mathieu Meijer is niet van plan te gaan middelen. Hij wil ook testen hoe handhaafbaarheid hierbij hoort.

Gespreksleider Frank Peters sluit hierbij de discussie af. Hij dankt de presentatoren en het publiek en vraagt Michiel van Liere om uit te spreken hoe hij de verdere weg ziet.

Michiel vraagt een korte schorsing aan om te overleggen hoe het vervolg zal zijn.

6. Vervolproces en afsluiting

Michiel van Liere heeft begrepen dat onderzoek naar de bromtoon door allen wordt goedgekeurd. Er is geen garantie dat de bromtoon zal verdwijnen, maar hij spreekt wel uit dat Eneco zijn uiterste best doet om het op te lossen. Hij heeft ook geen bezwaren gehoord tegen de installatie van uilenveren. Wel is er weerstand tegen een testperiode, zeker vanuit de vertegenwoordigers van de Veerwagenweg, terwijl de mensen uit de Polders dat wel aandurven, onder nadere invulling van de voorwaarden op de omkeerbaarheid. Gezien het verleden begrijpt hij dat er wantrouwen is. Misschien dat er in de nazit nog wat meer over gezegd kan worden. Wat hem betreft mag de testperiode doorgaan.

Henry Vermeulen ziet de test wel zitten als de omkeerbaarheid erin zit, het belevingsonderzoek door de Universiteit Utrecht wordt gedaan en er echte metingen gedaan worden. Daarna kan hopelijk ook het omgevingsfonds van start gaan.

De direct omwonenden van de Veerwagenweg voelen absoluut niets voor het dag-en nachtprogramma en voor de testperiode. De gevelbelasting is bij hen veel hoger. Zij adviseren de bewoners van de Polders en Waters de resultaten af te wachten van het verhelpen van de bromtoon en het aanbrengen van de uilenveren. Dat kan al veel rust brengen. Daarbij herinneren ze zich de inregelperiode, toen ze naar de rechter moesten stappen. Zij werken overdag thuis en daarom zien zij het niet zitten dat de molens overdag meer gaan draaien. Onder geen beding willen zij een testperiode en een ander draaiprogramma: "nu niet, nooit niet".

Michiel van Liere meent dat het dan maar moet blijven bij bromtoon en uilenveren. Er is geen acceptatie voor de testperiode.

De mensen uit de Polders zijn juist wel voor een proefperiode met minder geluid in de nacht.

7. Slotwoord

De gespreksleider meldt dat de vervolgstappen verder worden uitgewerkt. Het verslag zal op de website komen te staan. Hij sluit de bijeenkomst om 22.30 uur. Aanwezige sprekers blijven beschikbaar tijdens de informele nazit, waar men bij een drankje de gedetailleerde vragen kan stellen en de discussie verder kan voortzetten.